

LIBERTATEA

Abonamentul:

*Prețul foii „Libertatea” cu adăusele sale „Foia Interesantă”, și foaia de glume „Bobirnaci”, — e următorul; pe un an 10 cor.; și 1/2 an 5 cor. — Pentru economii: numai 6 cor. pe an!
Pentru America trei dolari pe an.
Pentru România 40 Lei pe an.

Foaie națională politică.

Apare în fiecare Joi.

Inserțiunile:

1 pag. 80 cor., 1/2 pag. 40 cor., 1/4 pag. 20 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe-ori, să fac reduceri de tax.

Inserțiunile ca și abonamentele să plătesc înainte.

Manuscripte nu să dau napoi.

Groaza de ziua de mâne!

— Și cum ne-am putea ajuta. —

Mai mult de-o lună de zile Dzeu bate pământul de sub noi cu ploii neșfârșite. Și în țara noastră și în țările vecine, aproape în toată Europa.

Poporul econom văzînd că finul îi putrezește în cîmp, otava s'a potopit, cucuruzele nu să coc, viile să prăpădesc, — privește cu sufletul strîns de durere la această toamnă fără noroc, și zice și el:

„Alit e tot ce-mi rămîne:

Silă de ziua de azi

și teamă de ziua de mâne”...

Indeosebi privesc bietii nostri economi cu teamă la iarna ce va urma, — care îi va găsi pe cei mai mulți în cea mai neagră lipsă, și fără nici un câștig!

Și aici e răul cel mare! Că bietul nostru popor prea are cunoștințe numai din plugărie, și încolo cînd a trecut vremea plugăriei, el prea nu mai știe ce să facă, cu ce să petreacă vremea spre folos!

Anul de față pare-mi-se va deschide multora ochii asupra acestui neajuns al creșterii poporului nostru.

Dacă școala, a cărei plan de învățatură e hotărît de guvern, și guvernul numai cu aceea nu-și sparge capul, ca prin școală să se dea poporului învățatura aievea de folos lui, — apoi noi, cărturarii poporului românesc, ar trebui să ne gîndim anume la acest lucru, și să facem tot ce ne stă în putință, ca să întregim cunoștințele poporului nostru, dîndu-i, pe lingă cele primite în școală, — alt rînd de cunoștințe, cărora să le tragă un folos practic, pipăit, în toată viața sa.

Și aceasta am putea-o face prin un fel școlii economice înființate prin satele noastre, macar prin cele mai de frunte, în care fiii poporului să învețe felurite lucrări de trebuință lor, un fel de meserii ale plugarilor, pe cari

să le poată lucra iarna, în vremea cînd cîmpul nu-i cere și nu-i primește lucrul lui. Are doar plugarul trebuință de atîtea lucruri, unelte, obiecte, în economia lui, pe care, neștiindu-și-le face el singur, deși fiind tare simple, ușor ar putea învăța a-le face, — azi le cumpără de unde le găsește, dînd pe ele adesea bani grei, cîi nu-s vrednice!

Iar el a șezut toată iarna aproape cu mîinile 'n sîm, că n'a știut ce să facă.

Aci ne e datorința cea mai apropiată să sărim în ajutorul poporului nostru și să chibzuim, cum am putea să-l dăm cunoștințe nouă, cari să-l facă să aibă și iarna de lucru, ba să aibă în acel lucru chiar un bun izvor de venit!

Acesta ar ajuta mult înaintarea poporului nostru în bunăstare. Și atunci nici ani răi ca cel de față, nu l'ar mai desnădăjdui așa, cum începe a-l desnădăjdui cel de acum, și n'ar ajunge a privi cu atîta groază la ziua de mîne, la ziua iernii, cum azi, bietul, e silit să privească!

UNELE—ALTELE

Șeghescu își „norocește” alegătorii.

Ziarul unguresc „Az Ujság” ne aduce o veste îmbucurătoare dela Oravița, pașalicul Măriei Sale »ablegatului» Șeghescu, domnul care a ajuns profesor universitar de limbă românească, fiindcă a dovedit că nu știe să-și scrie nici măcar numele românesc! Acest slugoi al tuturor ministrilor, a cerut ministrului Zichy să înființeze un internat (locuință) pentru 24 de școlari din școala civilă ungurească din Oravița. Ministrul a încuviințat rugămintea umilitei sale slugi. Cum să nu o încuviințeze cînd e vorba de maghiarizarea copiilor români, și mai ales cînd aceasta o cere chiar... un preot

românesc, osebit cu brlu roșu, cum e Șeghescu?

Acum vre o 5 ani Măria-Sa pașa Burdea dela Caransebeș și-a »norocește» alegătorii cu un gimnaziu unguresc din bani românești, acum fazonul din Cîrnecea își ploconește și el alegătorii cu un internat unguresc.

Ne aducem aminte cînd s'a ales însă înții »ablegat»; în tabăra alegătorilor lui Șeghescu curgea băutura și muzica le cînta: »Deșteaptă-te Române!» Acum, după-ce a fost ales, el îi »deșteaptă» pe alegătorii săi...cu școală ungurească, cu vorbă ungurească și cu »Isten áld meg a Magyarit!» pentru-ca să-și crească copiii ungurește, cum și i-a crescut el pe ai săi.

Comedia din Pesta

— Și cea dela Viena. —

În cercul din Pesta s'au petrecut lucruri drăguțe de tot la mijlocul săptămîinii trecute, pe cînd noi tipăream și trimiteam foaia noastră.

Martî am scris ce au isprăvit slăviții »părinți ai țării». S'au bătut cu polițiștii timp de 4 ceasuri, pînă ce polițiștii, ca mai tineri și mai vinjoși, au biruit pe deputați și i-au scos cu puterea afară din casa țării, în care i-a minat votul alegătorilor lor.

Mercuri lucrul a fost de tot frumos: Ministrul de negoș Boethy a fost bătut bine acolo în dietă, trîntit pe sub bănci și acolo înghesat cu pumnii și cu picioarele! Iaca cum: Nainte de-a să deschide ședința, el, ministrul, auzînd pe careva din deputații kosutiști, că îi aruncă cîteva vorbe de care erau tare »la modă», — s'a aprins. A sărit sus și s'a dus cu pumnii ridicăți spre băncile kosutiștilor, să învețe el omenie pe cine nu-i dă pace!

Atîta i-a trebuit! Cum s'a apropiat de acele bănci, zeci de mîni kosutiste l'au apucat de guler, de cap, de fund, și trage-l pe bănci și dă-i! Amețit de pumni a căzut între bănci. Deputații tiszaiști au sărit în ajutorul ministrului și a început, neică, o bătaie ca între cociși! Abia după vre un sfert de ceas de frecări și încărări

au putut fi despărțiți luptători și ministrul adunat de pe jos!

A intrat poliția. O sută de polițiști! Atunci partidele din împotrivire, declarînd că asta nu mai e dietă, ei casă de nebuni alui Tisza și a hoherilor săi, — au ieșit afară scîrbiți și protestînd contra unei așa mari batjocnri ce să face cu casa țării!

Tisza atunci, ne-mai fiind împedecătorii săi de față, a deschis ședința numai în fața mamelucoilor sei, a ales membri »delegațiunilor» și apoi a închis dieta pe timp nehotărît!

— »Delegațiuni» să zice la acel sfat înalt al Impărăției Austro-Ungare, din care face parte 60 de deputați austrieci și 60 ungari. Fiecare dietă (din Viena și Pesta) alege din sinul seu pe 60 de inși cari să adună în un an la Viena în altal la Pesta, și desbat bugetul ministrilor cari sunt »comuni» (adecă tot unul și pentru Austria și pentru Ungaria): ministrul de războiu, cu trebile armatei, și cel de »externe» cu trebile din afară ale Impărăției.

În fiecare an fiecare dietă alege între »delegați» (trimișii în dieta Impărăției) deputați din toate partidele aflătoare în dietă.

Astan însă, Tisza, mînios rău pe kosutiști, n'a vrut să aleagă Mercuri în săptămîina trecută pe nici un kosutist, — de frică să nu-i facă și acolo în Viena gălăgie și scandal. A ales numai mameluci (slugoi) de-ai sei, din »munka-párt». Cu asta a dat o nouă levitură partidelor din împotrivire, și așa destul de infuriate. Le a călcat un nou drept al lor.

— La asta kosutiștii au răspuns așa: S'au hotărît să meargă vre-o 60 de inși în Viena, și acolo în dieta obștească, în ședința delegațiunilor, să protesteze contra păcătoșului guvern, — cum am zice aci sub nasu Impăratului!

S'au ținut de cuvînt. Vre o 60 de kosutiști au plecat la Viena. Tisza și soții au făcut fel și fel de planuri, cum să împedec scandalul ce le prăgătesc kosutiștii, — și s'au hotărît așa, că, și au luat cu ei vre o 60 de polițiști din Pesta și i-au dus și au împănăat cu ei »casa maghiară» din Viena, adecă casa pe care o are acolo Ungaria, ca loc deosebit pentru ministri sei și pentru alți bărbați ce merg

din clasele IV., V. și VI., precum și cei de repetiție. Asta e să țină deocamdată așa trei ani de zile, și fiocare învățator va primi 600 de coroane plată dela societate, afară de leafa lui obicinuită!

Așa se face la Slovaci maghiarizarea, adică moartea lor națională, și cam așa se face și la Șvabii din Bănat, — dar cu și mai multă durere. Gîndiți-vă numai și Dvoastră.

Dascălii străini sau înstrăinați de neam stau pe capul bieților și bi până ce li prestesc de-a binele. Anume, li fac să se înviorască, ca băieții lor de școală să fie duși în cele două luni de vară, cînd nu să ține școală, la dracu în praznic prin orașe ungurești despărtate! Aici apoi copiii nu mai aud graiul mamei lor, cîntece de ale lor, nu mai văd nimic ce le-ar putea aduce aminte de neamul lor, ci aud numai vorbă ungurească, văd numai lucruri cari privesc pe Ungur. Dumnezeu știe ce inimă pot avea bieții copilași prin străini, și ce suflet au părinții lor, de-i vind șvabi, și-apoi și-l cumpără iarăși — ungurești.

Treaba asta s'a făcut așa chiar și astă vară, cînd numai din comitatul Torontal, au fost duși 58 de șvabuți prin Seghedin, Macău și Hedmezővá, Arhelu, ca să învețe ungurește. Lucru vrednic de luare aminte este, că toți învățătorii, cari pun la cale astfel de lucruri, au nume nemțești, iar nu ungurești, sunt adică ceea ce numește Românul »coade de topore«.

Ce facem noi, Nemaghiarii, ca să împiedecăm pierirea noastră națională? Ce lucrăm noi ca să ne păstrăm ființa românească, slovacă, nemțască ori cum ne-a dat-o bunul Dumnezeu? Luptăm și noi ca să apărăm, nu-l vorbă. Dar lupta noastră nu este nici destul de îndrjită, nici destul de întinsă, adică pe toată linia!

Așa însă nu merge, căci cu »fă bine« și »mă roagă« nu ne ferim. Dreptul nostru să nu-l lăsăm nici morți, iar drepturile care ni-se cuvin trebuie să ni-le luăm — cu voia ori fără voia stăpînitorilor de azi — chiar și cu prețul vieții noastre. Cînd prețuește o viață de rob ticălos atîta, cît prețuește o moarte frumoasă care asigură urmașilor noștri un viitor cinstit și vrednic?

Iată, în privința aceasta un caz, o întimplare petrecută la Nemții din Paripaș, și din care am putea învăța și noi cîte ceva, — înainte de toate: că cum putem împiedeca maghiarizarea noastră cu silă...

În Paripaș trăesc numai Nemții. De cînd s'au pomenit ei, în școala lor s'a învățat — după cum e și lucru firesc — nemțește. Dar acum zece ani a fost ce-a fost și fie prin slăbiciunea celor dela conducerea școlii, fie prin prostia lor, s'a înstăpînit în școală limba ungurească. Oamenii cu judecă sănătoasă însă nu s'au împăcat cu schimbarea aceasta. Au luminat și pe ceilalți, cari erau mai nepricepuți, au stărut în dreapta și în stînga, până ce au ajuns de au hotărît, acum cîteva săptămîni, că limba de propunere a școlii lor va fi în viitor limba nemțască, iar cea ungurească se va învăța numai cît poruncește legea. Dreptul acesta li au toți aceeași, cari suau școale din puterile lor. Dar Nemții n'au voit să se mulțumească cu atîta, ci au trimis hotărîrea lor, ca s'o întărească, chiar la ministru. Deși știm că în ministeriile ungurești stă cam pe după

ună dreptatea, iar la masă șade deșmanul ei, de astă dată ne vine să credem, că ministrul va întări hotărîrea Paripașenilor, căci este vorba de un drept care să arată foarte răspicat și împede în legea școlară. Și apoi ști că de multe ori faci de silă — bucuros.

De altfel, Nemții aceștia și-au băgat în cap că au dreptate, după cum și au într'adevăr, și dacă nu le va da o nici ministrul, se duc până la împăratul să și-o caute. Iar aici nu vor căuta-o în pustiu. Totodată au hotărît, că în comuna lor nu vor mai lua protocol (proces verbal) în altă limbă, decît în limba lor nemțască!

Să trezesc tot mai mult popoarele la știința de sine. Să ne strigăm și noi unul altuia cît mai des.

— Deșteaptă-te Române!

Din Despărțămintele „Asociațiuni“ — CONVOCARE. —

Comitetul ceronal al despărțămîntului VII, Hațeg, al „Asociațiuni“ invită prin aceasta pe toți deritorii și sprijinitorii literaturii și culturii românești, la adunarea anuală ordinară, ce se va ținea la 29 Septembrie st. n. 1912 la orele 3 p. m. în biserica gr.-cat. din Pui, cu programul edificios. Să va ținea pe poporul adunat și prelegeri potrivite.

Din ședința comitetului, ținută la 20 Septembrie st. n. 1912.

Dr. Gavril Buciu
dir. desp.

Victor Pop
secr. desp.

Darurile „Libertății“.

Anul trecut am început acest lucru, și li urmăm:

La sfîrșitul anului împărțim ca daruri între abonații noștri 5 biblioteci, dulăpioare cu cărți, frumusele, de atînat pe perete, și cuprinzînd 120—140 cărți în una, ce începuse de bibliotecă populară, prin comunele noastre, în care așa de puține biblioteci să fiă până acum, dela care să și poată cetitorii imprumuta spre citire cărți, de învățare ori de petrecere, în ori-ce vreme!

Anul trecut am împărțit 5 biblioteci cu cîte 130—140 cărți în una, cetitorilor noștri din comunele: Sibot, Reșița, Șitin, Criștiori și Ighiu.

În anul de față vor veni la rînd alte 5 comune, în cari avem cel puțin cîte 20 abonați.

Căror comune să li-se dea darul, să trage la sorți. Numele comunelor în cari merg peste 20 de foi, să pun în o urnă și să trag.

Și abonații de probă ce intră acum la 1 Octombrie, numără la aceea, ca comuna lor să iea parte la sortire! Unde azi merg 8—10 „Libertăți“, siliți-vă a cîștiga încă atîta abonați de probă, ești vă lipsese până la 20, și va lua parte și comuna Dvoastră la sortare și, de aveți noroc, cîștigați o bibliotecă care (cu dulap și expedare cu tot) costă 90—100 coroane una.

Spicuri

din bugetul pe 1913.

— Și povestea fiului Imbuibat și a celui oropsit. —

Cînd privim bugetul (socoalele venitelor și a cheltuelilor) statului nostru pe anul 1913, ne vine în minte povestea cunoscută a fiului iubit și Imbuibat și a celui oropsit și asuprit!

O știți doar și dvoastre. Ci-că un părinte nedrept își purta pe un fiu în haine scumpe, în catifeluri, pe cînd pe al doilea îl îmbrăca în straie proaste. Cel dintîi mîncea bucatele cele mai gustoase și să desfăta în desmierdări, pe cînd al doilea trebuia să muncească la cîmp, pe ploaie, pe vînt sau în căldura lui Cuptor, și să mîncea alături cu lucrătorii ce poate!

Și ce să alege de ei? Cel dintîi a primit partea cea mai mare și bună din averea părintelui care murise, și o risipi toată, iar al doilea trebuia să se mulțamească cu nimica toată, un petec de loc prost. Dar fiind harnic și stringător, el își spori repede avutul și ajunsese om bogat, cumpărînd și moștenirea fratelui său! Cel Imbuibat avea trupul moleșit, încît îl prinseră boalele și-l mintuiră repede, al doilea avea trupul subțire dar sănătos și tare de muncă și îndurări, și trăi, vorba ceea, cît pietrele!

Povestea aceasta oglindește foarte bine starea popoarelor în țara asta. Tatăl cel nedrept, e guvernul dela Pesta, care de jumătate de veac acum, e tot mai strîmb în purtarea sa cu copiii țării, cu popoarele. Noi Românii suntem și noi oropsiții și asupriții guvernului țării, pe cînd de pildă poporul unguresc este iubit, desmierdat și Imbuibat cu toate bunătățile de părintele acesta chior la ochi și chior la inimă.

Bugetul anului viitor ne învederează asta mai bine decît ori-și-ce. Din suma întreagă de peste două miliarde (adecă două mii de milioane!) noi Românii, școalele noastre, cultura și înaintarea noastră spre bună stare, nu capătă aproape nimica! În schimb totul să dă fiilor Imbuibați și risipitori ai nației ungurești. Nouă ni-s'au înșis peste cinci sute de școale românești în doitrei ani, iar anul viitor se vor înființa cinci sute de posturi nouă de învățatori de stat, din visterie, ceea-ce însemnează: într'un singur an cinci sute de școale nouă ungurești din banii cari sunt și ai noștri! O sută de ovode (școale pentru copii sub 6 ani) să vor înființa tot în anul care vine, dară firește

că toate ungurești, spre maghiarizare!

Pentru cursuri de analfabeți, (învățarea de scris și citit unguresc a celor neștiutori), se vor cheltui 50.000 cor.

Înființarea unei episcopii greco-catolice va costa pe statul nostru 220.000 de cor. — tot în scop de maghiarizare!

Ajutoare nouă se vor da și la celelalte biserici; așa bunăoară bisericele luterană și reformată ungurească, vor primi fiecare 600.000 de cor. mai mult ca până acuma. Până și biserica sîrbească cea bogată, va avea 50.000 cor. mai mult față de alți ani.

Ungurii din Ardeal, adecă Săcuii cei drăgostiți și giuguiliți, vor primi pentru tovarășii lor economice 200.000 de cor.

Cît pentru noi Românii, am avut noroc cu dl Stroescu că ne-a dat vre-o 100.000 de cor. pentru înființarea de tovarășii, dar dela stat puteam să așteptăm mult și bine. Guvenele noastre ne vor numi săraci, proști și neînchegați în tovarășii, că rămînem înapoi, robi sărăciei sau plecăm în America.

Dar toate sumele astea sunt flori la pălărie pe lingă sumele neînchipuit de mari cari să aruncă pentru alte scopuri, folositoare tot numai poporului unguresc. Cu deosebire guvernul aruncă banii cu amîndoi pumnii în gura deregătorilor (slujbașilor) săi. Numărul întreg al slujbașilor în țara noastră, la stat, în comitate, orașe și comune, să ridică la patru sute de mii de oameni! Și dacă mai socotim că aceștia întrețin și familiile lor, așa că de fiecare cap de familie se mai vin alte patru persoane (nevasta și 2—3 copii), atunci vedem că numărul celor ce trăiesc din banii publici (din banii birurilor noastre) să ridică la două milioane de oameni, plătiți din pungile noastre a tuturor! Socotiți apoi că aceștia sunt aproape toți unguri, iar puținii români cari vor fi, au totdeauna slujbele cele cu lefuri mai mici (ca: jandarmi, cantonieri sau boacteri, muncitori cu zina la căile ferate, învățatori etc.) și sunt și cei siliți să se maghiarizeze ca să nu-și piardă sujele, — atunci veți înțelege cît de mult adevăr este în pilda ce făcurăm mai sus unde am spus că la noi în țară un popor este fiul cel iubit, pe cînd celelalte, între care și poporul românesc, este oropsit și nedreptățit în toate!

Toată oastea asta de două milioane de oameni, pe cari li țin birnicii, sunt o tabără veșnic nemulțămîntă, care se frămîntă și strigă din două milioane de guri, cerînd totdeauna un singur lucru: *plată tot mai multă!*

Și guvernul se grăbește să le astupe gurile, dindu-le tot mai mult, și tot mai mult, din punga noastră a tuturor! Pentru slujbașii statului, ai comitatelor (bieții fibirăi mureau și până acuma de foame!) și ai drumurilor de fier, statul a urcat leafa pe anul ce vine cu încă 29 de milioane! Invățătorii vor avea un spăr de leafă care se va urca cu 7 milioane și jumătate; preoții cu 3 milioane și 700.000. Toate urcările de lefuri vor cere cu 44 milioane de coroane mai mult ca anul trecut.

Un lucru plin de învățămînt vedem la jandarmerie. Pe anul viitor vom avea cu 250 de jandarmi mai mulți. Și știți cit va costa acest spor? Două milioane și jumătate! Adecă fiecare jandarm nou, va costa cite zece mii de coroane pe stat!

În banii aceștia se cuprinde nu numai leafa, ci și alte cheltuieli, adecă: locuințe, lemne, haine, hirtii, pușcă, etc. cari însă tot pentru jandarmi se cheltuiesc.

Oare pentru ce trebuiește acest spor de jandarmi? Au sporit hoții prin codri atît de tare? Nu! Știm bine că azi oamenii răi nu mai umblă prin păduri, ci dau roi la — bugetul țării! Ar fi proști să mai trăiască în codri, cînd statul te plătește atît de bine, îndată ce te bați în piept că ești „patriot”. Jandarmii trebuie pentru altceva: pentru că se sporesc mereu „agitatorii” cari trebuie prinși sau împușcați! Și apoi tot mai mulți Români și Slovaci votează în alegeri contra guvernului și pentru conducătorii lor fi-rești. Aceștia trebuie loviți cu patul puștii, înfricați și gonîți în tabăra guvernului! Iată pentru ce trebuie jandarmi tot mai mulți, cu 10.000 de coroane capul!

Un jandarm costă azi mult mai mult decît o școală românească sau un doctor. Dar la ce ar trebui doctorii? Nu ar mai muri atunci atîta Români și asta ar fi o primejdie! Și la ce ar trebui azi școale românești nouă? Ca să învețe poporul carte românească și să iasă „agitatori”? Vai de mine, dar asta ar fi o primejdie și mai mare. Deci: sporiți jandarmii și închideți școalele românești și lăsați pe Români să fie proști, și bolnavii lor să moară ca muștele!

Și tot nu mor! Nici nu se prostesc Români! Dimpotrivă, cu toate apăsările, poporul nostru crește și se întărește și să deșteaptă! El nu-i îmbuibat cu bună-tăți și lefuri, și trupul lui e

sănătos și voinic ca al unui flăcău tînăr și vînjos! El nu-i îndopat cu banii bugetului, și totuși se îmbogățește și cumpără mereu pămîntul boierilor unguri cari sărăcesc mereu — cum se plîngea deunăzi contele Bethlen într'o gazetă ungu-rească!

Pentru ce astea toate?

Pentru că scris este, ca fiul cel îmbuibat să fie leneș și risipitor, iar cel oropsit și împilat, să fie harnic din sărăcia lui și stringător, și se cumpere toată moștenirea aceluia și să o stăpînească singur!

Iar de ceea ce-i e scris, nu scapă nimenea!

Din pildele altora.

Cum spriginesc Sirbii lucrurile lor?

În Becicherecul-mare a nemerit, în 24 August, o trupă de actori sirbi, adecă oameni cari joacă teatru. În fiecare seară au dat cite o reprezentație, făcînd să răsune sala de vorbă sirbească, și să tracă prin inimile ascultătorilor fiorii mîndriei naționale.

Publicul sirbesc a și răsplătit pe teatraliștii aceștia cu multe aplauze, și cu aceea, că umpleau în fiecare seară sala, făcîndu-i să-și poată clițiga astfel hrana din slujba lor. Sirbilor le creștea inima de bucurie cînd să vedeau așa de mulți și de însuflețiți întru spriginirea celor de un singe cu ei. Și să nu credeți că au fost numai domni de față, — o, nu! Tot neamul de meșteșugari, apoi țărani, chiar și plugari din satele vecine, au venit să vadă teatru sirbesc! Ba într'o Duminică economii și meseriași au cerut ca domni să șadă atunci acasă, ca să încapă ei, fiindcă domni pot merge în zilele de lucru la teatru.

Frumoasă faptă, și încă și mai frumoasă cînd te gîndești, că Sirbii (ca și Sașii din Ardeal) își spriginesc tot așa pe Industriașii și meseriașii lor.

Palate pentru cultură.

Țara noastră o ceartă Dumnezeu în multe feluri. Vifore și orcane dărlmă case, șuri, desrădăcinescă păduri, prăpădesc sate întregi. Piatra (ghiața) a nimicit holde și vii făcînd pagube de sute de mii. De aproape o lună de zile plouă mereu, încît putrezesc cartofii în pămînt, nu să coc cucuruzele și strugurii rămăși, nu să pot cosi otăvurile, iar în multe locuri duce apa revărsată din alvia ei, ce biet au putut aduna oamenii mai înainte. Pretutindenea necszuri de împlinit, durezi de all-nat, primejdie de foamete și o scumpete cum nu s'a pomenit de mult.

Cînd sunt atîtea nevoi și poporul ar avea de așteptat ca vistieria țării să-i vină într'ajutor în vr'o formă oarecare, ce fac ministri cu

banii publici, cu banii tuturor? Credem că ajunge să încreștăm nu-mai două fapte, ca să vedem chipul în care să chivernisește avuția Ungariei.

— Ministrul școalelor a dat patru sute și zece de mii de coroane ca să se zidească un palat pentru cultură, în orașul Cinci-Biserici (Pécs). Tot astfel de casă să va clădi, cu ajutor dela stat, în Csikszereda, și s'a făcut una, acum doi-trei ani, în Beiuș. Și altele.

Dar ce e palatul acela cultural? Cine a fost prin Sibiu, și a cercetat casa noastră națională, își cam poate închipui ce e: O clădire frumoasă, cu mai multe odăi, în care să află muzee, adecă tot soiul de lucruri mai vechi și de azi, cari arată bogăția și măestria unui popor, apoi bibliotecă, sală de cetire, de gimnastică, pentru petreceri și concerte, pentru teatru și altele. Dar toate ungurești. Mare nedreptate!

Doar banii din vistieria țării sunt strînși din asudoarea Românilor, Slovacilor, Sirbilor, Nemților, mai mult decît dintr'a Ungurilor, căci Ungurii sunt mai puțini de jumătate din numărul întreg al locuitorilor țării. Soldați iarăși noi, naționalitățile, dăm mai mulți în Ungaria, și apoi vin Ungurii! Cu toate acestea încă nu s'a pomenit ca guvernul să fi dat vr'o pară chioară macar pentru scopul de cultură, pentru vr'o societate românească sau pentru vr'euna de a celorlalte popoare nemaghiare dela noi.

Dar istă alta, în legătură cu cultura. În Cincul mare locuiesc Români și Sași. Atît unii, cit și alții, au încă de mult școale confesionale, cu învățători în toată legea. Cu toate acestea ministrul învățămîntului a dat poruncă să se facă în Cincul mare școală de stat, cu cheltuială mare, cu doi învățători. Și știți citi oameni s'au rătăcit de au încris pe băleții lor la școala aceasta? Treisprăzece înși. Atîția călbești cari n'au înțeles că școala noastră este mai bună și este românească! Cei doi dascăli nu au decît 13 elevi, amîndoi!

Și n'ar avea nici atîția, dacă toți Români ar vedea în acea școală ce e: un cuib de cuc, pentru a ne pune în suflet oauă de cuc, duhul unguresc! Voi proștilor și nenorociților 13 înși!

Correspondență.

De pe valea Hirtibaciului.

Inima-mi este înălțată de o bucurie dreaptă, dîndu-mi să văd, că ce probe de însuflețire și jertfă știu da o mîna de oameni, poporul din Merghindeal, tocmai acum, cînd ruperi de nori potop climpurile, amenințînd cu zile negre.

Poporul din numita comună, văzîndu-și cea mai puternică cetate pentru apărarea comorilor noastre asfletești: biserica, în stare slabă,

a făcut făgăduință sfîntă, că-și va da obolul său, pentru ridicarea de nou a acestui lăcaș al trăiniciei noastre. Și și-l'a dat. Azi turnul bisericii strătaie, ca un rege măiestros al văzduhului, zarea, și glasul duios de sărbătoare al clopotelor, chiamă din nou la rugăciune pe creștini.

Duminică, în 15 Sept. s'a îndeplinit sfîntirea bisericii prin mai mulți preoți, printre cari dl Dimitrie Pulca a fermecat cu cîntările sale dulci, iar preotul local prin vorbirea sa bine chibzuită, ținută în fața a întreg poporul, în curatul nostru port național.

După sfîntire, preoții și cîntăreții au luat prînzul la parochul local.

A jignit nepăcut pe preoți, că protopopul (Ioach. Muntean) s'a separat și a mers de a luat prînzul în școală, de unde, nu știm de ce, deși avea să officieze și sfîntirea școalei, apoi să iee parte la conferența preoțască conchemată pe această zi, — a pierit, s'a făcut nevăzut, precum și învățătorul Muntean, care avea să dea o mică producție cu coplii.

Poporului i-a căzut foarte rău această purtare și perire a protopopului.

Mulțumită să cuvine dlui p. Cosma din Iacobeni, care a ținut o vorbire foarte frumoasă poporului. Acesta încîntat de cuvintele dulci și înțelepte, era stăpînit de o sfîntă și senină evlavie. A vorbit de biserică și de chemarea ei, spunînd că ea a fost veacuri de arîndul aceea, care împărtășia înțelepciunea învățăturilor mîntuitoare și că vrednicia unui neam atîrna dela minunata putere a culturii, arma de luptă biruitoare!

Iar tu popor cu suflet bun și gata de jertfă, care ai urmat bunilor tăi povățuitori și ai cheltnit sume însemnate cu zidirea bisericii și școalei tale, fii lădat înaintea oamenilor și a lui Dumnezeu, dimpreună cu fruntașii tăi, cari la bine te-au îndemnat și la fapte frumoase te-au condus!

Să vă țină Dumnezeu pe toți și să vă răsplătească însemnatele jertfe pentru credința și cultura românească!

Un strein.

Pilda talanților.

— Scrisoare din Valea Jiului. —

Preoții gr.-ort. din Valea Jiului, au luat în vara aceasta obiceicul folositor de a ținea tot din două în două săptămîni conferință preoțescă, și tot în alt loc. Cu prilejul acela apoi, slujesc împreună, dacă vremea e bună ies la cîmp, fac sfîntirea apei și sfîntul maslu, mirue și botează poporul. Iar unul dintre ei ține predică.

Cea din urmă conferință de felul acesta a fost Duminică în 15 Septembrie, în comuna Li-

vezeni. După slujba frumoasă a dlor preoți V. Socol, I. Preda și I. Duma, și rugăciunile pentru dăruitorii pe sama casei Domnului (căci în Livezeni sunt mulți oameni cari au dat dela 1000 până la 5000 de coroane pentru biserică) a urmat predica părintelui Duma.

Dsa talmăcește pilda Mintuitorului cum au chivernisit slugile unui om bogat talanții, pe cari îi incredințase lor stăpînul. A arătat că aceasta este taina mintuirii creștinești: să faci să rodească darurile pe cari ți-le-a dat Dumnezeu: minte, învățătură, avere, să rodească îndoit și pentru alții! Căci să le îngropi ca sluga cea leneșă și vicleană, este păcat de moarte, care aduce cu sine „întunericul cel mai din afară“.

O datorie tot așa de însemnată este însă, ca talanții cei ai, să-i întrebuițezi înainte de toate pentru neamul din care faci parte. Așa vrea Dumnezeu, așa fac celelalte neamuri în jurul nostru. Și, până a ajunge în fața dreptului judecător, ajungem înaintea județului istoriei și a oamenilor de azi, cari încă împărtășesc laudele și ocara după faptele noastre naționale! Prin urmare, dacă vrem ca să ni-se zică: „bine, slugi bune și credincioase ale poporului român“, să facem numai fapte vrednice de creștini și buni Români! Ni-s-au dat apoi câteva povești economice bune de urmat.

Sunt foarte de folos astfel de ieșiri în mijlocul poporului!

„Harakiri“.

— Moartea „națională“ a Japonezilor de viață aleasă. Pentru ce a trebuit să moară Noghi?

Felul cum s'a omorât generalul Nogai și nevasta sa, despre cari am scris în numărul trecut al foii noastre, a făcut să se îndrepteze luarea aminte a Eropenilor iarăși spre țara de unde răsare soarele, spre Japonia. Felul acesta de moarte, numit harakiri, este următorul: Cel ce vrea să-și pună zilelor capăt, ia o sabie scurtă și cîntă de vîrf (cum ca cosorul), ascuțită ca briciul (Noghi a luat o pe aceea, pe care o primise ca dar dela împăratul său), își tăie pîntecele cu ea făcîndu-și o rană cam de 20 cm., dar așa de adîncă, încît să-i pricinuiască moartea!

Învățați Japoniei și o seamă de legi aduse în anii din urmă, încercă să împedecă moartea aceasta cruntă, dar nu prea izbutesc. Căci obiceiuri vechi și îngăduite de religione, nu pier cu una cu două, ci trebuie vreme îndelungată ca să se stîrpească cu desăvîrșire.

Pe cînd era bolnav Micado (Im-

păratul Japoniei), un negustor s'a omorît pentru ca sufletul său să iee asupra sa boala împăratului! Un slujbaș dela căile ferate și-a luat viața prin harakiri fiindcă trenul, cu care călătoria Micado a întîrziat 10 minute din cauza sa! În sfîrșit — generalul Noghi, podoaba țării și fala armatei japoneze!

După moartea lui Muciuhito, înainte de a-l înmormînta, s'au adunat la sfat toți vitejii din războiul ruso-japonez: Neghi, Ocuma, Curochi, Togo, prințul Tushini și alți oameni dela Curte. La sfîrșitul sfatului, după obiceiul țării, toți și-au lîmbiat viața ca jertfă, în semn de jale adîncă pentru înaltul împărat. Dar nu știau, nu să puteau înțelege că a cui să fie înflăcătura, și astfel au tras sorți. »Norocul«, cum țin ei, a fost pe partea generalului Noghi. Atunci el a mai aruncat o privire asupra împăratului neînsuflețit, s'a dus acasă și și-a făcut rugăciunile în bisericuța din grădina, dimpreună cu soția sa. Aceasta l-a rugat să-i dea voie să moară și ea cu el. Atunci au sosit preștinii lui, și-au luat ziua bună unul dela altul, i-au adus sabia dintr'altă casă, și-apoi au lăsat singuri pe nebiruitul general și pe doamna lui.

Cînd s'au întors peste o jumătate de cîas, Noghi și nevastă-sa erau morți, cu pîntecele tăiate.

În chipul acesta s'au împăcat Zeii țărilor, între cari și împăratul cel mort.

În vremurile de demult dreptul de a să omori prin harakiri îl avea seminția Samurai, în înțelesul acela, că dacă vr'unul dintre ei era osîndit la moarte, avea dreptul ca singur să și facă de petrecanie. Osînditului i-se aducea la cunoștință locul și ceasul, cînd să se omoare, iar din partea judecătoriei mergeau numai martorii. Într'o biserică, totă albă pe dinlăuntru (culoarea albă e la ei semnul de jale, de doliu, ca la noi culoarea neagră. Adecă ca și cum biserică aceea ar fi fost îmbrăcată tot în negru!), să adunau prietînii celui osîndit, pe-o masă albă era învăluită în pergament (hîrtie pieloasă) albă sabie, cel osîndit ședea pe un scaun, își arunca hainele și-apoi, c'o mișcare repede își tăia pîntecele. Îndată după aceea un prietîn al lui, care făcea slujba ținută în mare cinste, și căruia i-se zicea cal sako, îi reteza și capul, așa că hainele albe din biserică de-odată să umpleau de sîngere.

Cel cari își sfîrșesc viața prin harakiri, sunt ținuți în mare cinste de poporul japonez. Cînd era sfîrșită onoarea, omenia cuiva, ea să îndrepta prin harakiri!

Cînd a fost războiul cu China Japonia a ieșit învingătoare. A cuprins partea de pămînt numită Liautung. Dar puterile europene au silit-o să lase țărișoara asta Rusiei. Atunci ofțerii japonezi, ca să-și arate nemulțumirea pentru lovitură aceasta, și să dovedească disprețul lor de moarte, și-au pus capăt vieții prin harakiri! Patruzeci de ofi-

țeri și-au curmat astfel fi-rul vieții!

Bisericile, în cari să săvîrșea harakiri, erau împodobite cu flori, iar preotul binecuvînta pe cei ce răzbuiau sau să jertfeau pentru un glînd mare.

Azi însă văd și Japonezii, că mai mult bine poți face țării și neamului trăind, decît murind (afară de războiu), și caută să stîrpească acest obiceiul păgîn și crud. De mers merge anevoie, dar, cum sunt Japonezii oameni cumînți, vor înțelege că legea și neamul ți-l poți iubi și astfel, și să vorlăsa ei și de harakiri.

NOUȚĂȚI

Concertul dsoarei Lia Pop va avea loc Duminică în 29 Sept. n. în sala hotelului „Central“ din Orăștie. Atragem de nou luarea aminte a publicului nostru din loc și jur, asupra acestui concert mult promișător.

Expoziția de vite pe care o aranjează Reuniunea noastră Economică Lunea viitoare (30 Sept. n., în prezina tîrgului de vite), făgăduiește a fi o expoziție frumoasă, reușită. — Comunele vor fi așezate în șir una lîngă alta, dar osebite una de alta, ca să se vadă care ce a putut expune și în care ce fel de vite sunt mai frumoase. Fiecare grupă, va da așazi cînd ogînda comunei aceleia, în economia ei de vite.

Vom avea la expoziție ca oaspeți și buni îndrumători cu sfaturile lor de oameni cu frumoasă experiență, pe domnii Victor Tordășianu, secretarul Reuniunii celei harnice agricole dela Sibiu și pe dl N. Băilă, proprietarul noului Birou Agricol dela Sebeșul săsesc, econom cu școală înaltă, și praxă îndelungată.

Să va ținea economilor prelegere practică, aci în față cu materialul expus, dîndu-le puțința a-și lărgi mult cunoștințele cele mai folositoare în economia de vite.

Toți economii nostri de frunte din comunele invitate la expoziție (Orăștie, Turdaș, Pricaz, Boblina, Bîntînț, Șibot și Balomir) să aducă tot ce cred ei că e vrednic a fi arătat în o expoziție.

Să împart 53 de premii, așadar 53 economi vor primi și cinste în bani (10 cor. 8 cor. 6 cor. 4 cor. 3 ori 2 cor.), după cum vor fi aflate vitelor lor de vrednice a fi puse în clasa I. ori a II-a, III-a, ori a IV-a).

Iar ca mine zi vor sta (cari au voie) la tîrg cu vitelor lor premiate ori lăndate, — și de sigur că acest lucru va uroa și prețul vitelor acolora.

Sfîntire de biserică. Comitetul parohiei ortodoxe române din Reghinul-săsesc, invită la actual Sfîntiri bisericicii parohiale, care se va îndeplini Duminică, în 16/29 Septembrie 1912, precum și la toate sărbările împreunate cu acest act.

Programul sărbătorilor e următorul.

Sîmbătă, 15/28 Septembrie la oarele 3 p. m. primirea trimisului arhiepiscopesc la gara din Reghinul-săsesc; la oarele 5 p. m. Vечernie împreună cu priveghere.

Duminică, 16/29 Septembrie la oarele 8 dimineața serviciul divin, împreună cu sfîntirea bisericicii; la liturgie va cînta un cor din seminarul „Andreian“ din Sibiu; la ora 1 p. m. prînz comun, în sala cea mare dela reședința protopresbiterală (coverta 5 coroane); — la oarele 4 p. m. dansuri naționale; — Seara la 8 ore Concert în sala cea mare dela Otetul orășenesc, dat de corul seminarial.

După concert urmează joc.

Cu numai 1 cor.

dăm, ca numeri de probă, foile noastre: »Libertatea«, »Foia Interesantă«, foaia de glume »Bobîrnacii«, și »Cărticelele economice« ce începem a scoate dela 1 Oct.-v. încolo, — tuturor acelor cari n'au azi aceste foi și ar dori a le avea de probă. Trei luni de zile: Octobrie, Novembre și Decembre (de acum pân' la Anul nou) le dăm aceste foi pentru numai 1. coroană!

Toți ofiți prețuiți munca culturală și românească a acestor foi, — vă rugăm să îndemnați pe cît mai mulți cetători din comunele Dvoastre, de acei cari n'au foile noastre, să trimită ofte 1 cor., ca să le capete pîn' la Anul nou. Faceți prin astfel de îndemnări, un bine culturai însăși a poporului!

Cărți de școală

și toate recuizitele școlare, precum și hîrtie, cerneală, apoi traiste de cărți, tare ieftine, deși s frumoase, să capătă mai ieftin ca ori undela „Librăria Națională“ S. Bornemisa din Orăștie (Szászváros).

Domnii învățători sunt rugați a scrie numai ceva mai de timpuriu, ce fel de manuale vor întrebuița în anul școlar de față, — ca, întruclt nu s'ar afla deja în depozit, să fie cerut și adus de grab!

Stăruim că mai ales școlile din jurnal Orăștiei și comitatul Hunedoarei peste tot, — să se provadă cu cărți, tablite, creioane, caste, hîrtie și de toate, dela „Librăria“ de aici!

Moarte. Silvia Cenariu m. Murășan după lungi și grele suferințe, a încetat din viață la Cluj, Joi în 19 Septembrie n., în anul 33 lea al etății și al 6-lea a fericitei sale căsătorii. A fost înmormîntată în Coocul de Cîmpie Dum. în 22 Sept. n.

— Cu inima înfrîntă de durere să aduce la cunoștința rudeniilor, prietînilor și cunoscuților, înostarea prea de timpurie din viață a tinerului Valeriu Savu, stud. medicinist, din Pianul de jos, mort

subit la 20 Septemvrie, în state de abia 21 ani.

— Emilia Muntean născ. Pi-pes, a încetat din viață în 14 Septembrie n. în Alba-Iulia, fiind în state de 60 ani, și în anul al 40-lea a fericitei căsătorii.

Fie-le țărna ușoară!

La Sebeșul-de-sus, în comitatul Sibiului, a avut loc Duminică trecută *expoziția de vite* arangeată de „Reuniunea rom. agricolă” din comit. Sibiului. Expoziția a fost mult împedecată prin ploaia ce a ținut într'una și Sâmbătă și Duminică, așa că din 6 comune ce erau să iee parte, au putut expune numai două: Sebeșul-de-sus și Răcovița, ea mai apropiată. S'au expus totuși cam 120 vite de prăsilă: tăurenoi, vițele, și vaci și oțeva cio-poare de oi. — S'au împărțit premii 300 cor., vre-o 260 cor. vitelor cor-nute și vre-o 40 cor. pentru oi.

Cătră abonații nostri Americani!

»Calendarul Național» și cel glumeț, »Păcălici» au ieșit de sub tipar. Pe când cetiți aceste șire ele să află în mâinile cetitorilor demult!

Rugăm grăbiți cu comanda cari aveți de gând. Ofert pe ele vi-am făcut în o scrisoare anume, ce vi-s'a trimis!

Numărul 39.

al foii literare de familie »Cosinzeana», cel din săptămîna de față, — număr bogat, de 16 pagini, să trimite ca număr de probă la peste 2000 familii, în cari azi încă nu e cunoscută această dragă revistă.

Toți cîți au cerut număr de probă, vor căpăta zilele astea numărul de care vorbim, — în care vor găsi poezii de Zaharie Birsan, I. U. Sericu, T. Mureșan, Elena Dinulescu, etc., navele și studii de I. Agribiceanu, H. Stall, T. L. Blaga, D. Tomescu, Gavril Todică, și alții.

»Cosinzeana» are asigurată colaborarea distinșilor noștri scriitori Agribiceanu, Ciura, și a altor mulți dela noi și din Țară.

Familiiile ce o abonează dau în mîna membrilor lor, doamnelor, domnișoarelor, tinerilor outari, o foaie literară cinstită și cultivătoare a bunului gust literar.

— Numărul acesta 39. e închinat *Valenilor de Munte*, dela cari aduce vre-o 14 vederi (chipuri): Vederea orașului, a casei în care să țin cursurile univertare de vară a dlui Iorga, biserica, dl Iorga și familia, etc. etc. E un număr foarte interesant.

Recomandăm cu toată căldura familiilor române această foaie literară.

Să dă, de probă, de acum, până la anul nou, cu numai 2 cor. Iar la anul nou sortează și 8 biblioteci de oțte 25 cor. una, între abonați. De ai noroo, oțtigi și cărți în preț de 25 coroane pe Crăciun!

Intrarea lui MIHAI-VITEAZUL în ALBA-IULIA!

În toată istoria neamului românesc, nu avem zi mai măreață ca aceea, cînd Mihai-Viteazul, după ce a cucerit Ardealul, — a intrat în Alba-Iulia ca cuceritor și Domn al Ardealului!

Intrarea lui a fost măreață! O strălucită ceată de generali și căpitani și purtători de steaguri l'au însoțit. În poarta cetății l-au leșit închinîndu-se lui și supunîndu-se mai-marii cetății, cu Arhiepiscopul catolic în frunte, care să pleacă naintea temutului Voevod Român!

Acest mare fapt al istoriei noastre naționale, este zugrăvit în o prea frumoasă

icoană națională

de un pictor mare măestru, — și această încîntătoare icoană, a scos-o de sub tipar »Librăria Națională» S. Bornemisa din Orăștie (Szászváros) și o pune în vânzare, pentru prețul de numai

2 cor. 20 fil.

Cu atîta o capătă cel-ce o la de-adreptul din Librărie. Cei cari o cer prin postă, o capătă cu 2'50 fileri franco, iar cu 2 cor. 75 fil. franco-recomandat!

Cel-ce prin postă cere și icoane de-odată, le capătă franco-recomandat în loc de 13'75, cu

numai cor. 41'50.

Cine la 10 de-odată, le capătă franco-recomandat, în loc de cor. 27'50, cu

numai 22 cor.

— E chip de 60 cm. lung și aproape 50 cm. nalt! Icoană mare, tipărită pe hîrtie foarte fină, și în multe colori!

Cel-ce treceți pe la Librărie, priviți frumosul tablou în galanturul (fereastră) Librăriei.

Cruzimile poliției din Budapesta.

În săptămîna trecută, la deschiderea dietei, muncitorimea din Budapesta o făcut, ca și alte dăți, o demonstrație împotriva ocîrmuirii țării, ca fiind aceea contrară votului universal. Zeci de mii de muncitori și alți cetățeni ai Peștei se adunaseră pe stradă, unde mergînd în șiruri de cîte patru strigau: »Jos cu guvernul! Trăiască votul universal!» — Aceasta așa se face în toate orașele mari, unde sunt muncitori-socialiști și așa s'a făcut și altădată în Budapesta.

Ci poliția și așa sălbatecă și acum încieznută și mai tare în volnicul satrap Tisza, a căntat cu orice preț să oprească această demonstrație a obștei mari, ca fiind ea priincioasă deputaților opoziționali (koșu-

tiștilor) și contrară lui Tisza, și de aceea abia că s'au arătat muncitorii în grupuri pe stradă poliția a și năvălit asupra lor și a început să cio-plească cu săbiile în oamenii nearmați, cari astfel nu făceau nimărui nimic! Mai ales de erau lăsați în pace. Așa însă, loviți pe neașteptate de polițiști, ei s'au infuriat și retrăgîndu-se pe străzi mărginașe, au început să spargă lămpile electrice și să facă stricăciuni »domnilor» dela care țin că le vine tot răul. Atîta le-a trebuit, și polițiști s'au început să sară pe ei, de pe cai și de pe jos, lovînd orbiș în stînga și în dreapta! Cine ajungea în aretul unui polițist nu mai era om teafăr, că era ciungărit de lovitori de săbii, până rămînea lăjit la pămînt!

După bătaia aceasta în toată formă, pe cei răniți i-au dus la spital și aici apoi au fost ascultați apoi cu toții. Sunt unii, cari au 10—15 tăieturi de sabie în creștetul capului, la alții li-s tăiate urechile, la unii degetele, și așa mai de parte.

Foile din Budapesta spun minuni despre felul cum polițiștii au năvălit asupra oame-nilor pacinici și cer ca să se pună odată capăt acestor cruzimi, ale poliției sălbatece din Pesta!

Atragem iusrea aminte a celor pe cari li privește asupra anunțului ce să află în numărul de față al foii noastre:

— Licitația pășunatului pe heterul comunei Sibot!

— Cusuturasă nouă în Orăștie!

— Firma A. Müller caută 2 învățcel pentru franzelăria sa! Măestrile foarte bună și răsplătitoare!

— Cărți școlare aprobate, ale dlui Vuia, Crișan și alții, ce să anunță.

— Tableul Intrării lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia! Foarte frumos!

Carte școlară aprobată.

A apărut »Conversațiunea maghiară» pentru cl. I, II și III a școl-lelor peporale de I. Crișan. E aprobată sub Nr. 100966/912 minist. E cel mai bun conducător în propunerea limbii Maghiare și pentru învățătorii, cari știu, dar mai ales pentru cei-ce nu știu deplînt limba maghiară. Prețul e 1 cor. 50 fil. cu porte. Se poate procura dela W. Krafft din Sibiu, (Nagyasszony) sau dela Teodor Doboin, negustor, Selistye.

Cărți școlare aprobate.

Ministrul instrucției publice a aprobat sub Nr. 104220/1912 Cartea de cetire cl. II Ediția IV de Iuliu Vuia.

Asemenea a aprobat următoarele cărți:

Carte de cetire cl. 5 și 6 Ediția IV sub Nr. 100967/1912

și Geografia și Constituția, Ediția VIII sub Nr. 97819/1912, ambele de I. Vuia.

Geografia și Constituția a fost calificată prin rezeratul ministerial de superioară mul-tor Geografi maghiare. (e) 1-1

Nr. 845/912.

Publicațiune.

Comuna Alkenyér: (Sibot) dă arîndă pe timpul dela 27 Octombrie 1912 până la 24 April 1913, dreptul de pășunat de pe teritorul comunei, în mărime de 650 jug. cat.

Licitațiunea să va ținea la 29 Septembrie 1912, la 10 a. m., la cancelaria comunală, unde totodată să pot vedea și condițiunile de licitațiune.

Prețul strigării e 1700 cor.

Alkenyér, la 20 August 1912

(690) 1-1

Primăria comunală

Publicațiune.

Comuna politicoă Stenia (Isztina) cemitatul Nygykükü 6, gara Șeica-mare, prin aceasta publică, cumcl în 6 Octombrie st. n. după amea, lă 2 oare, la cancelăria comunală din Stenia, își dă în arîndă pe 3 ani dreptul săa de erîșmărit, în licitațiune publică verbală, împrenunată și cu oferte în scris.

Prețul de strigare 500 coroane. Vadiu: 50 coroane.

Condițiunile de licitațiune să pot vedea la cancelaria notarială din Boița (Mihályfalva) în oarele oficioase.

Stenia (Isztina) la 16 Septembrie 1912.

(701) 1-2

Primăria comunală

Doi învățacei

să primesc îndată la subscrisul, pentru a învăța măestria de *franzelărie* (coacere de cornuri, pîne, colaci, franzele), — pe lîngă condiții favorabile!

ADOLF MÜLLER

măestru franzelar în Orăștie. (705) 1-3 (Drumul țării, colțul uliței ce duce la postă).

Măestru curelar,

pregătind hamuri, dela cele mai simple până la cele mai de lux, apoi șiele de piele, șezuturi de trăsuri și tot ce să ține de măestria asta, — recomandăm proprietarilor de trăsuri din loc și jur. E măestru solid, lucrează bine și frumos!

Primește și tot felul de *reparațiuni* de hamuri, șauș, șezuturi de trăsuri și altele.

Adresați-vă la: *Ioan Comă*, măestru curelar în Orăștie, în piața lîngă prăvălia dlui Ion Lăzaroiu.

CEARCA-ȚI NOROCUL!

Deja în 5 Octombrie a. c., va fi tragerea proximă a lozurilor dela Prima Cassă Pestană din Patrie, cu un câștig principal de

coroane 400.000.—

Spre a putea înlezni cumpărarea acestor lozuri fiecărui le vindem de prezent pe lingă

34 rate lunare à 5 coroane.

Deja după primirea primei rate, i-să extradă cumpărătorului Lista legală de rate, în care se induce Seria și Numărul lozului care i-s'a vindut și pe a cărei bază va putea participa la toate tragerile viitoare, iar eventualele câștiguri sunt în întregime ale lui. După plățirea totală a ratelor lunare i-să trimită cumpărătorului Obligațiunea originală.

ADMONIȚIUNE!

Câștigul cel mai mic este mai mare ca prețul lozului, care se urcă până la suma de cca 125 coroane. În caz, să proprietarul va câștiga câștigul cel mai mic, va primi afară de suma câștigată și un cupon în valoarea de cca 55 coroane, cu care apoi va putea participa la toate tragerile viitoare la câștigurile principale.

Astfel pierderea banilor este cu totul exclusivă.

Tragerile anuale!

în 5 Februarie
în 5 Iunie și în fine
în 5 Octombrie

TRAGERILE:

cor. 400.000.—

și o mulțime de câștiguri mai mici în sumă totală de cca cor. 1,210.000.—

Tragera ultimă va fi în anul 1919 Octombrie 5.

Nu Vă gândiți mult, ci ne trimiteți rata primă spre a Vă putea trimită Lista de rate pe a cărei bază Ve-ți putea participa și la tragerea cea mai apropiată! Toate comănzile sunt a să adresa către institutul:

Ustredna Banca, Ucast. Spol.
BUDAPEST, VI. Váci-körut 31.

(697) 2-2

Onorate Domnule!

Canoscind multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1910 începând am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministere și la alte ofiții publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referențial canzei și rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia, cari vin să vază frumsețele orașului, ori cu afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galite, onă, miei, porci, oi, vite mari, porci, lână piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nucii, prune, miere de stup, ceară, fasole, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fin, mohor, lemne; păduri; moșii.

Dacă îmi trimiteți adresa

bueros Vă trimet în fiecare săptămână un „Aviz săptăminal despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperex

dela băncile cele mari din Budapesta. Imprumutari pe amortizare cu procente mici.

Vă fac atent

că în interesul DV. este, dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici veniți. Vă conduc pe la fabrici să vă alegeți mașine motoare, mori, se-estrale, pompe, automobile etc. Grijea ca să nu fiți înșelați. Fiind de față la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva. decât ceea, ce am hotărât și cum am tocmit.

Zilnic primesc plângerii dela țărani români, cari cumpărând mașini prin agenți străini, au fost înșelați înscădind contracte a căror conținut nu l-au cunoscut neștiind țărani români ungurește.

Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici și nu la agenți de mașine, drept din mâna primă să și cumpăre cele trebuincioase, și să-l scutesc de șarlataniile agenților și să-l scap de procese. — Vă ofer serviciul meu cinstit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să îmi alăturați o marcă po-tală.

Conștință:

L. OLARIU, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16. II. 8.

(637) 5-8

în Buda, lângă podul „Marghitha”.

„Librăria Națională” S. Bornemisa Orăștie—Szászváros.

Are bogat magazin de cărți, pentru popor, frumoase, povățuitoare și de petrecere, apoi mare depozit de lucruri pentru scris, tot felul de *recvitate pentru școlari și cărți școlare*, — pe cari le pune la îndemâna obștei cumpărătoare mai ieftin, ca oricare altă librărie!

Dintre *noutățile literare*, eșite mai nou de sub tipar, cele mai de samă sunt:

Volintirii, o prea frumoasă povestire de Ion Dragoslav. Prețul 30 fil.

Impăratul Rogojină, poveste meșter scrisă și foarte interesantă. Prețul 30 fil.

Sticla din urmă, piesă teatrală, plină de haz. Prețul 30 fil.

Versuri ilustrate, un vol. de poezii glumate, scrise de istețul Haralamb Călmăr. Pr. 60 fil.

„Bălăilor și Tămăiță”, o cărtică de povești, întocmită anume pentru popor. Pr. 50 fil.

„Musca”, „Nesul”, „Infla scrisoare de dragoate”, trei monoloage interesante veșele. Prețul 50 fileri.

„Scrisori”, piesă teatrală într'un act. Prețul 30 fileri.

„Sara pe uliță”, dialog de Em. Suci. Prețul 20 fil.

„Țiganul în căruță”, piesă de Em. Suci. Prețul 30 fil.

„Zări din Univers”, de G. Todica, o cărtică interesantă despre întunecimile de soare. Prețul 30 fileri.

Prețul la toate acestea e cor. 360, dar acela, care le comandă *toate deodată*, le capătă, franco, *ou numai 3 cor.*

Pentru alte cărți interesante cereți catalogul cel mare al librăriei, de unde să pot alege zeci și zeci de cărți frumoase și bune!

Cine comandă cărți singuratic să pună bani și pentru postă, deosebit de prețul cărții, și anume de o carte mică, ieftină, cca 5 fileri, iar de cele mai scumpe, cca 10-20 fileri de fiecare. Cine nu trimite bani de postă, nu capătă cărțile. Care vrea să-l meargă pachetul cu cărți recomandat, să pună pentru recomandare, afară de banii de porto, încă 25 fileri.

Cereți catalog și trimiteți prețul cărților înainte la adresa:

„Librăria Națională”
Orăștie—Szászváros.

Moșie de vânzare

În comitatul Hunedoarei, în apropiere de două: orașe, — să află de vânzare o moșie foarte frumoasă, de 113 jugare catastrale.

Casă frumoasă cu edificiile economice trebuincioase.

De moșie să ține și drept de pășunat și pădure.

Adresa o dă Administrația foii

(704) 1-4

Cusutoreasă!

Aduc la cunoștința onorate-lor familii, că m'am așezat în Orăștie, Strada Bisericii vechi 11. [la dna văd. Rafla Balint], și primesc lucru de croitorie pentru dame, acasă, dar merg la cusut și prin familii, — în Orăștie, ori chiar și în comunele mai de aproape Orăștiei.

Lucrez de 10 ani. Am deprindere bună, croiul după moda cea mai nouă!

1-1

PLACA DE PIELE KOLLARIT

prin compoziția sa elastică, sigură contra furtunei și rezistentă vremii, fără miros, trasă cu compoziție de cauciuc, — este cea mai bună materie de coperit, și **infinit trainică!**

Pentru coperirea coperișelor vechi de șindilă e deosebit potrivită.

Nu trebuie nici feștită, nici unsă cu zamă de var.

Depozit exclusiv la:

C. Baicu.

(651) 8-13

Orăștie (Szászváros).

„ARDELEANA“

institut de credit și de economii, societate pe acții în Orăștie — Szászváros. —

Anul fondării 1885.

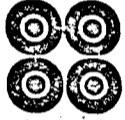
Centrala: ORĂȘTIE (palatul propriu).
Filiale: VINȚUL-DE-JOS și PETROȘENI

Capital social deplin vărsat:
Cor. un milion!

Fonduri proprii ale societății:
Coroane nouă sute de mii!

Depuneri spre fructificare
cu finea anului 1911: ==

Coroane patru milioane!

2

Pentru ajungerea scopurilor sale, institutul „Ardeleana“ este îndreptățit să facă următoarele afaceri:

- a) primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, în cont-curent sau prin bonuri de cassă;
- b) escontează cambii, efecte, cupoane și pretenziuni sigure și cu scadențe fixe asupra casselor publice;
- c) acoardă împrumuturi pe obligațiuni cu cavenți;
- d) acoardă împrumuturi și execută tot felul de afaceri de cont-curent;
- e) acoardă împrumuturi ipotecare și răscumpără pretenziuni asigurate prin ipotecă!
- f) acoardă împrumuturi cambiale cu acoperire ipotecară;
- g) acoardă împrumuturi pe efecte, valori, mărfuri, etc.;
- h) execută tot felul de afaceri de incasso și comisiuni;
- i) cumpără și vinde efecte, valută, cupoane, cumpără și vinde, arindează și exarindează realități, imobili, și mijlocește astfel de afaceri;
- j) cumpără efecte publice în scopul plasării averii societății pe care le poate lombarda;
- k) primește spre păstrare și administrare depozite libere;
- l) participă la fondarea de întreprinderi productive și cu deosebire la înființarea de însoțiri de tot soiul.

După depunerile spre fructificare făcute de particulari, institutul plătește interese de 4%, sau 5%, — iar pentru cele făcute de corporațiuni pentru scopuri bisericesti, culturale sau humanitare-caritative și pe timp mai îndelungat, să socotesc interese de 5½%, contribuția erarială rămânând în sarcina institutului.

Ridicarea depunerilor urmează a să face conform regulamentelor speciale, în cazuri demne de considerat însă, institutul nu va stăruii la termenele regulamentare, ci va face la replătire toate înlesnirile admisibile.

Ori-ce afacere poate fi tranșată și pe calea corespondenței!
Orăștie, August 1912.

Diracțiunea.

Secretul meu.

Sistemul meu, de a cumpăra cu bani gata toamna, marfă de mâna întie, — îmi face cu puțință a pune în vânzare

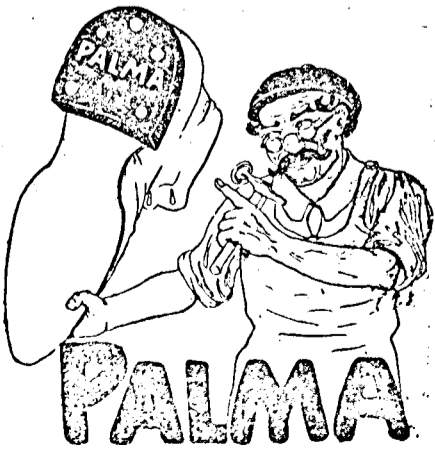
Vinuri bune,
curate, exclusiv din Ardeal, — pe lângă prețurile cele mai ieftine!

Fă o probă când ai la casă un botez, o cununie sau altă sărbătoare familiară.

Prețurile: dela 56 fileri în sus. Felurite soiuri curate.

(571) 21—50 **HANS STEPHANI**
hotelier, Orăștie (Szászváros).

Cele mai bune călcie de gumii sunt călcieile:

(588) 17—0

Tîrgul Seliștei

(comit. Sibiiului)

să ține în toamnă în următoarele zile:

In 4 Octombrie n. tîrg de oi și de porci.

In 5 și 6 Octombrie n. tîrg de cai și de vite cornute.

In 7 Octombrie: tîrg de mărfuri (tîrgul „slobod“).

(692) 3—3 Primăria Comunală.

Invățacel de prăvălie

să primește îndată în prăvălia mixtă a subscrisului!

Etate 13—15 ani.

Cei cu școală mai bună și cu cunoștință de limbi cit de cit, sunt preferiți.

Ilie Brangă, comerciant
Cimpa (Csimpa, u. p. Lonyaitelep)
(681) 3—5 Ilunyd m.)

Case în Feredeu de esarendat!

Subscrisul dau în arindă pe timp de 3—5 ani, casele și moșia aflătoare în comuna Feredeu (scălzile dela Geoagiu de jos) rămasă de Ambrosiu Mișca și soția.

Casele sunt vecine cu scălzile! Cei ce reflectează vor afla condițiunile dela proprietariu.

(693) 3—3 Nicolae Tiu, paroh
Birsău Berek-zó, u. p. Marossolymos)

Picăturile de stomac alui BRADY

nalute: Picăturile Maria Zell, mai mult ca de 30 ani așa s'au valorat că nu pot lipsi din nici o casă. Efect neajuns la centurări de mistuire, la arderi de stomac, infundare, zgirciuri de cap și rină, amețeli, nesomn, colică, anemie etc.

Să capătă în toate apotecele. 0 sticlă mare cor. 1.60 mică 90 fl.; 6 sticle mici 5 cor. 80 fl. 3 mari 5.30. Primind banii, să trimt franco, prin:

Apoteca K. BRÁDY

la „Reg. Ung.“ în Viena, I.
Fleischmarkt. 2. Depot 5

Atenți la marcă care e: St. Fecioara de Maria-Zell; pachetare roză și subscrierea de pe chipul de alături.

(503) II. 13—25.

Mii și Mii

de oameni binecuvîntă spirtul Menthol sărat „Omnia“, ca leac de casă distins, atît pentru morburii interne cit și din afară.

Incetează: dureri de cap, de dinți, de stomac, podagra, reumatism, cădere de păr, e. c.

Depozit principal la:

Iosef Grafius, Orăștie.

(654) 7—20 Virgil Vlad, Alba-Iulia.

Fărină, — Tărițe.

Fărină de cea mai aleasă calitate, pentru pâne bună și aluaturi (prăjituri), — precum și tărițe, vă recomandă în ori-ce cantități, cu prețuri moderate,

Abrahâm Manó

Orăștie (Szászváros).

(572) 20—

VINURI vechi și no — de vindut!

Adresați-Vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria, (Világos), PETRU BENEÁ, căoi Vă trimite numai *vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.*

Vinuri vechi: Vin alb 68 fil, Rizling 82 fil,

Roșu 92 fileri.

Siller 70 fil.

Carbenet 100 fileri.

Vin din 1911: 62—66 fileri.

Rachie de trevere (comină) K 180

Rachie de comină, specialit. „ 220

Rachie de drojdii 2 cor. 40 fileri.

Prețurile sunt semnate după litru, în fileri. Vinurile și rachie să experează sub îngrijirea proprie, dela 50 litri în sus, cu rambursă.

Vase împrumutate pe timp de 2 luni.

Pentru calitatea vinului garantez

PETRU BENEÁ,

proprietar de vii.

(674) Világos, (Arad m.) 5—10

De vânzare,

casa din strada Căstăului Nr. 7, o tablă de pământ la locul numit „Rompos“, 1 vie și 2-nă țeline!

Cei-ce doresc să cumpere să se adreseze Dlui

Adam Pop

Puj (Ilunyd m.)

(699) 2—5